

Коктем Акарысович Еримбетовтың 6D072900 - «Құрылыс» мамандығы PhD философия докторы дәрежесін алу үшін «Жол құрылысында асфальтты - парафинді шайыр қалдықтары және жылу электр орталығының күлдері негізінде асфальттыбетонды пайдалану» дайындаған диссертациясына

ҒЫЛЫМИ КЕҢЕСШІНІҢ ШКІРІ

Қазақстан Республикасында қоршаған табиғи ортаны ластаушы негізгі көздерге металлургия, жылу-энергетика, химия өнеркәсібі, мұнай өндіру мен өңдеу саласы жатады. Осы мәселеге байланысты өндірістік аймақтардағы жинақталып қалған мұнай қалдықтарын және жылу электр орталығының күлдерін тиімді пайдаланып, оларды кәдеге жарату мен қайта өңдеу арқылы, қоршаған табиғи ортаны қорғау адамзат алдындағы негізгі мақсаттардың бірі болып саналады.

Соның бірі К.А. Еримбетовтың диссертациялық жұмысында қазіргі таңдағы мұнай өндіретін кәсіпорындардың аймағындағы жинақталған мұнай қалдықтарын және жылу электр орталығының күлдерін асфальттыбетонның құрамындағы битумға қосымша ретінде қолданып, осы аймақтың экологиялық мәселелерін шешуге арналған нақты технологиялық шешім деп айтуға болады.

Энерготімді және ресурсты үнемдеуші технологияларды жасау қазіргі заманның талабы болып отыр. Оның маңыздылығы жергілікті екіншілік ресурстарды қолдануға жұмсалса, онда тиімділігі оданда көтерілетіні күмән келтірмейді. Қазақстан Республикасының Қоршаған ортаны қорғау Министрлігінің бағдарламасында Қызылорда қаласында орналасқан күл үйінділерін жою және мұнай қалдықтарын утилизациялау тұр.

Осыған байланысты К.А. Еримбетовтың орындаған жұмысы осы талаптарға сәйкестендіріліп жасалған. Қызылорда ЖЭО күлін асфальттыбетон өндірісінде асфальт-шайырлы-парафинді байланыстырғышқа құрылымдық қоспа ретінде пайдалану мүмкіндігі теориялық тұрғыдан негізделген және эксперименталды түрде расталған. Асфальтты-парафинді шайыр қалдықтары негізіндегі битум тектес байланыстырғышқа құрылымдағыш қоспа ретінде пайдалану мақсатында, Қызылорда жылу орталығынан шығатын күлдің құрамын, қасиеттерін және құрылымдық ерекшеліктері зерттелді. Асфальтты-парафинді шайыр қалдықтары және ЖЭО күлдері негізінде асфальттыбетонның оңтайлы құрамын анықтау және оның қасиеттері зерттелді.

Күлді асфальтты-шайырлы парафинді шөгінділер негізінде байланыстырғыш затты қолдана отырып асфальттыбетон өндірісінің технологиясы әзірленіп және оны жол құрылысында қолдану параметрлері анықталды.

Асфальтты-парафинді шайыр қалдықтары және ЖЭО күлдері негізінде асфальттыбетонды жол құрылысында пайдаланудың техникалық-экономикалық көрсеткіштерінің тиімділігі есептелді.

Ізденуші ғылыми жұмысқа алдымен әдебиеттерге шолу жасап, жұмыста қойылған мақсат пен есептерге сәйкес эксперименттер орындап, алынған

нәтижелерді талдап шықты. Қосымша құрамдарды оңтайландыру үшін математикалық есептер жүргізілді. Зерттеулерді жүргізу әдістемесін жақсы меңгере отырып, автор асфальттыбетонның қасиеттерін анықтады және осы тақырыпты толығымен ашқандығын көрсете білді. Атап айтқанда беріктікті, су сіңірімділік пен аязға төзімділікті анықтау үшін бірнеше эксперименталдық жұмыстарды ұқыпты жүргізу арқылы ғылыми нәтижелер алынып, олар талданды.

Диссертациялық жұмыс тақырыбы өзекті мәселелерді қамтиды. Материалдардың толық жариялануы, келтірілген және жасалған ғылыми нәтижелері ҚР Білім және ғылым министрлігінің Білім және ғылым саласындағы қадағалау және аттестаттау комитетінің қойған талаптарына сай келеді, ал оның авторы Коктем Акарысович Еримбетовтың 6D072900 - «Құрылыс» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алуға лайықты деп бағалаймын.

Ғылыми кеңесші: Қорқыт Ата атындағы
Қызылорда университетінің
қауымдастырылған профессоры,
философия докторы (PhD)

Ұ.Ж.Сарабекова

